

MATRYCA LOGKI INTERWENCJI TERYTORIALNEGO PLANU SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO 2030

CEL GŁÓWNY: Sprawiedliwa i efektywna transformacja podregionów górniczych w kierunku zielonej, cyfrowej gospodarki, zapewniająca wysoką jakość życia mieszkańców w czystym środowisku.

Załącznik nr 3 do projektu
Terytorialnego Planu Sprawiedliwej
Transformacji Województwa
Śląskiego 2030 – v.02

Problem	Wyzwanie	Cel operacyjny	Kierunek działania
1. OBSZAR GOSPODARKA			
<ul style="list-style-type: none"> – Niski udział środków przeznaczanych na działalność innowacyjną i badawczo-rozwojową – Niedostateczna rola Instytucji Otoczenia Biznesu w pełnieniu funkcji katalizatora postaw przedsiębiorczych – Niskie tempo wzrostu PKB – Słabnący potencjał gospodarczy regionu – Niedostateczny poziom współpracy uczelni i biznesu – Niedostateczny poziom inwestycji w B+R 	<p>Budowa pozycji wiodącego ośrodka w obszarze innowacyjnego i wysokotechnologicznego przemysłu</p>	<p>Innowacyjna i niskoemisyjna gospodarka podregionów górniczych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój potencjału badawczo-rozwojowego oraz prowadzenie prac B+R i wdrożeniowych 2. Rozwój potencjału wysokich technologii w kierunku neutralności klimatycznej. 3. Rozwój potencjału instytucji wspierających innowacyjność 4. Rozwój potencjału innowacyjnego przedsiębiorstw 5. Dostosowanie przedsiębiorstw do zmian
<ul style="list-style-type: none"> – Słabnący potencjał gospodarczy regionu – Duży udział podmiotów przemysłowych z sektora publicznego oraz tych zatrudniających co najmniej 250 pracowników w populacji przedsiębiorstw innowacyjnych. – Znaczący udział sektora wydobywczego w gospodarce regionu. – Niski poziom automatyzacji i cyfryzacji procesów produkcyjnych. – Duża liczba obiektów, na których składowane są odpady wydobywcze powodujące liczne zagrożenia środowiskowe, przy znikomym odsetku odpadów przekazywanych do dalszego wykorzystania – Niewystarczająca ilość dużych inwestycji – Dominujący obecnie model działalności gospodarczej oparty na liniowym procesie produkcji i konsumpcji 	<p>Przekierowanie gospodarki podregionów górniczych na ścieżkę zielonego, zasobooszczędnego, energooszczędnego i cyfrowego wzrostu</p>	<p>Zdywersyfikowana oraz zasobo- i energooszczędna gospodarka podregionów górniczych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie dywersyfikacji działalności firm z branży górniczej i okotógórnicznej. 2. Cyfryzacja i automatyzacja gospodarki 3. Wsparcie działań na rzecz wdrażania zasobo-, energo- i materiałooszczędnych procesów produkcyjnych i logistycznych oraz zmniejszenie powstawania odpadów i modyfikacja sposobu ich zagospodarowania
<ul style="list-style-type: none"> – Niski udział sektora usług w gospodarce – Niski udział roli start-up'ów w gospodarce regionu, w szczególności sprzyjających rozwojowi Przemysłu 4.0 – Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców regionu – Niedostateczny poziom rozwoju branż równoważących górnictwo 	<p>Wzmocnienie potencjału lokalnej przedsiębiorczości i kreatywności na rzecz tworzenia alternatywnych miejsc pracy w podregionach górniczych</p>	<p>Silna przedsiębiorczość podregionów górniczych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie tworzenia nowych firm oraz prowadzenia działalności gospodarczej 2. Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw zaliczanych do regionalnych specjalizacji technologicznych 3. Poprawa konkurencyjności mikro i małych przedsiębiorstw podlegających transformacji 4. Rozwój turystyki 5. Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw zaliczanych do branży kreatywnej. 6. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej i promocja gospodarcza podregionów

OBSZAR ŚRODOWISKO			
<ul style="list-style-type: none"> - Najbardziej zależny od węgla region w Polsce - Nieznaczny udział produkcji energii z OZE - Największy konsument węgla kamiennego w Polsce, także w gospodarstwach domowych - Produkcja energii w dużych przestarzałych blokach energetycznych opartych o węgiel - Występowanie niezagospodarowanych terenów przemysłowe - Znaczna ilość budynków niespełniających standardów energetycznych - Występujące ubóstwo energetyczne 	<p>Regionalna transformacja energetyczna w oparciu o potencjały, zasoby i inicjatywy podregionów górniczych</p>	<p>Zbilansowana energetyka podregionów górniczych oparta o alternatywne źródła energii</p>	<p>1. Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Duża powierzchnia terenów przemysłowych wymagająca przekształcenia - Największa liczba/ powierzchnia hałd, które wymagają rekultywacji - Duża ilość miejsc gdzie występują historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi, w tym tzw. „bomby ekologiczne” - Duża ilość wytwarzanych i gromadzonych odpadów - Występowanie szkód górniczych - Zanieczyszczenia gleby, powietrza i wód podziemnych związane z działalnością przemysłową, w tym wydobywcą - Kosztochłonność procesów rekultywacyjnych - Brak wizji zagospodarowania terenów przemysłowych/ modelowych scenariuszy - Trudność samorządu w przejmowaniu terenów i infrastruktury pogórnicy i przemysłowej/ nieuregulowany stan prawny - Peryferyjność lub zła komunikacja terenów przemysłowych - Ryzyko zagrożenia powodziowego spowodowane osiadaniami terenu górniczego - Znaczne ograniczenie zasobów wodnych spowodowane przemysłem wydobywczym, drenującym wody podziemne i powierzchniowe - Zanieczyszczenie wód podziemnych i powierzchniowych w wyniku przeprowadzonych eksploatacji górniczych - Niewystarczający poziom wykorzystania wód pokopalnianych - Duża powierzchnia obszarów wymagających rewitalizacji, w tym centra miast - Brak kompleksowej wiedzy na temat terenów przemysłowych 	<p>Przywrócenie terenów przemysłowych (w tym pogórnicy) do obiegu społecznego, gospodarczego i środowiskowego w podregionach górniczych</p>	<p>Efektywne wykorzystanie terenów przemysłowych podregionów górniczych na cele gospodarcze, środowiskowe i społeczne</p>	<p>1. Niwelowanie skutków działalności przemysłowej, w tym górniczej na środowisko, poprawa wskaźników różnorodności biologicznej w terenach wykorzystanych w celach środowiskowych</p>
			<p>2. Poprawa stosunków wodnych na obszarze oddziaływania kopalń</p>
			<p>3. Ponowne wykorzystanie terenów przemysłowych na cele rozwojowe regionu.</p>
			<p>4. Rewitalizacja przestrzeni miejskich i wiejskich</p>
			<p>5. Systemowe zarządzanie terenami przemysłowymi</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Niedostateczny rozwój transportu niskoemisyjnego - Niewystarczająca dostępność komunikacyjna obszarów poddanych transformacji, w tym peryferyjnych - Brak spójnych rozwiązań komunikacyjnych np. wspólny bilet 	<p>Poprawa mobilności mieszkańców i spójności transportowej podregionów górniczych</p>	<p>Efektywny system wzmacniający mobilność w podregionach górniczych</p>	<p>1. Rozwój transportu przyjaznego środowisku</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Duża emisja zanieczyszczeń z transportu drogowego – Niewystarczająca infrastruktura paliw alternatywnych – Małe wykorzystanie infrastruktury rowerowej do celów transportowych – Niski wskaźnik długości ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 10 tys. Mieszkańców – Brak spójnej sieci rowerowej (infrastruktura o charakterze lokalnym) – Niska intensywność przewozów komunikacją miejską (spadająca liczba osób korzystających z komunikacji publicznej) – Niekorzystna struktura wieku pojazdów w województwie śląskim, w szczególności taboru 			2. Rozwój komunikacji podregionów górniczych
OBSZAR SPOŁECZEŃSTWO			
<ul style="list-style-type: none"> – Niedostateczna oferta kształcenia zgodnie z potrzebami procesu zielonej i cyfrowej transformacji. . – Programy kształcenia zawodowego niedostosowane do potrzeb rynku pracy – Drenaż zasobów ludzkich – Niskie kwalifikacje – Potrzeba przekwalifikowania – Niedostateczna identyfikacja branż będących potencjałem dla rozwoju gospodarczego regionu – Niska jakość doradztwa zawodowego – Niewystarczający poziom szkolnictwa wyższego – Niewystarczająca współpraca pomiędzy sektorami gospodarki i edukacją od poziomu ponadpodstawowego, w tym kształcenie dualne 	Rozwój i dostosowanie edukacji na wszystkich poziomach w celu budowania przyszłości podregionów górniczych w odpowiedzi na wyzwania gospodarki	Atrakcyjny i efektywny system edukacji oraz podnoszenie kwalifikacji w podregionach górniczych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie warunków do rozwoju zawodowego 2. Rozwój współpracy lokalnego biznesu z ośrodkami kształcenia 3. Rozwój kształcenia w szczególności branżowego we współpracy z przedsiębiorcami, w szczególności zgodnie z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami
<ul style="list-style-type: none"> – Utrata miejsc pracy w górnictwie i w sektorach powiązanych z górnictwem – Utrata wysokiego statusu zawodowego górników – Odpływ pracowników w wieku produkcyjnym – Niedostateczna mobilność zawodowa – Bierne podejście rodzin górniczych do aktywizacji zawodowej i podnoszenia kwalifikacji – Niska chęć przekwalifikowania 	Utrzymanie aktywności zawodowej osób zatrudnionych w górnictwie i przedsiębiorstwach powiązanych z górnictwem w podregionach górniczych	Atrakcyjny i efektywny system wsparcia rynku pracy podregionów górniczych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Instrumenty związane z interwencją na rynku pracy w celu zapewnienia kontynuacji/zmiany ścieżki zawodowej 2. Współpraca międzyinstytucjonalna w obszarze rynku pracy
<ul style="list-style-type: none"> – Nadreprezentacja występowania chorób zawodowych u pracowników, w tym w szczególności zatrudnionych w górnictwie i przedsiębiorstwach powiązanych z górnictwem 	Poprawa jakości życia mieszkańców podregionów górniczych, w szczególności w	Kompleksowy system wsparcia społecznego i zdrowotnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Łagodzenie negatywnych społecznych i zdrowotnych skutków transformacji 2. Rozwój usług społecznych, w tym deinstytucjonalizacja.

<ul style="list-style-type: none"> – Nadreprezentacja chorób (np. płucnych, kardiologicznych, krążeniowych) związanych ze złą jakością powietrza – Pogorszenie stanu zdrowia psychicznego mieszkańców regionu – Niska aktywność społeczna – Starzenie się społeczeństwa – Niewystarczająca oferta dla aktywizacji społecznej grup marginalizowanych – Niski poziom kapitału społecznego w zakresie budowanie tożsamości kulturowej i dziedzictwa przemysłowego z poszanowaniem tradycji regionu – Niewystarczający poziom dialogu społecznego na temat transformacji 	<p>zakresie ochrony zdrowia i prawa do czystego powietrza</p>	<p>aktywizujący mieszkańców podregionów górniczych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Ograniczanie ubóstwa energetycznego 4. Zachowanie tożsamości kulturowej i dziedzictwa przemysłowego z poszanowaniem tradycji regionu.
<ul style="list-style-type: none"> – Zróżnicowanie rozwojowe regionu/ specyficzne potencjały – Niedokończone, niezaadresowane problemy z dotychczasowej transformacji – Brak systemowej i długofalowej polityki transformacyjnej oraz modelu przeprowadzenia transformacji – Brak wystarczającej akceptacji środowisk górniczych dla procesu transformacji – Niski poziom świadomości społecznej w zakresie konieczności przeprowadzenia transformacji regionu – Różne tempo odchodzenia od węgla/zamykania kopalń – Niewystarczający potencjał instytucjonalny i współpraca w subregionach 	<p>Wzmocnienie potencjału społecznego i zarządczego dla przeprowadzenia sprawiedliwej transformacji w podregionach górniczych</p>	<p>Efektywny społecznie odpowiedzialny system zarządzania transformacją w podregionach górniczych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego, w tym kadr realizujących proces transformacji 2. Zbudowanie kompleksowego systemu diagnozowania, planowania, zarządzania, monitorowania i oceny procesów transformacyjnych 3. Animowanie współpracy oraz szersze włączenie partnerów społecznych i gospodarczych w proces transformacji 4. Otwarta i spójna komunikacja i dialog ze środowiskami regionu nt. procesu transformacji